

Lichtenštejnové a region Ústeckoorlicka

Seriózní historický výzkum provedený po roce 1989 přináší dosud neznámé informace o tom, jací byli Liechtensteinové majitelé panství. Ukazuje se, že byli překvapivě tolerantní šlechtou, i po roce 1620. Příkladem je jejich působení na Ústeckoorlicku a Lanškrounsku, o kterém v roce 2012 přednášela ředitelka místní pobočky Státního okresního archivu Mgr. Věra Sekotová.

Mgr. Věra Sekotová, Akademie volného času, Městská knihovna Ústí nad Orlicí 2012, výtah z přednášky (video) - Ing. Pavel Juřík



Ústí nad Orlicí, veduta z 19. století

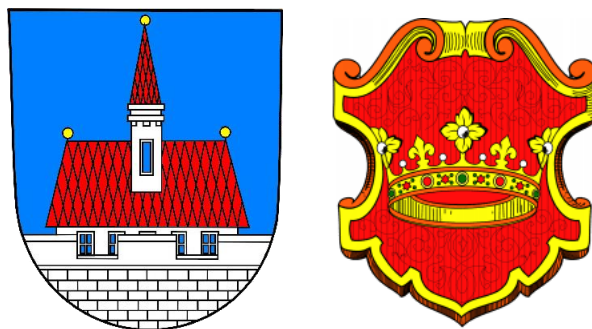
Nábožensky tolerantní Liechtensteinové

V roce 1622 koupil panství Lanšperk (Ústí nad Orlicí) a Lanškroun kníže **Karel I. z Liechtensteina** (1569-1627), sídlo správy panství bylo v Lanškrouně. Obě města mu napsala pokorné dopisy, Lanšperk nepřilíh dobrou němčinou. Karel I. jim odpověděl, že hovoří česky a mohou se tedy na něj obracet v češtině.

Mgr. Věra Sekotová ve své přednášce připomněla, že Karel I. se na svá panství díval moderním pohledem, neměl zájem o robotu jako takovou, ale o výnosy z provozu vlastních velkostatků a zejména pivovarů (přinášely obvykle okolo 1/3 příjmů). Protože v Lanšperku nebyl panský pivovar, vedl spor s místními právovárečnými měšťany, kterým zakázal vařit vlastní pivo (dosud mu nesložili hold ani nepřestoupili na katolickou víru) a museli tak odebírat pivo z panského pivovaru v Lanškrouně.

Když v 1627 vydal císař a král Ferdinand II. nařízení, aby nekatolíci přešli k víře katolické nebo prodali svůj majetek a vystěhovali se, o rok později kníže Karel Eusebius z Liechtensteina vyzval obyvatele Lanšperku a Lanškrouna, aby do šesti týdnů přešli na katolickou víru, jinak budou muset z města odejít a jejich domy s pozemky budou úředně prodány. Nic takového se ale nikdy nestalo, Liechtensteinové byli vrchností velmi mírnou, jak dokazují archivní dokumenty.

Na dokreslení situace na lichtenštejnském panství Mgr. Sekotová uvedla, že ještě v roce 1628, kdy bylo měšťanům pohroženo prodejem nemovitostí, se v Lanškrounu oženil městský písař a písecký měšťan Václav Levinský s Annou Šrámkovou, která byla dcerou v Lanškrouně velmi oblíbeného utrakvistického faráře Eliáše Šrámka. Navíc jeho svatbu zaplatilo ze svého město Lanškroun.



Městské znaky Ústí nad Orlicí a Lanškrouna

Roku 1633 v obou městech byli jmenováni rychtáři, kteří zastupovali vrchnost. Bez jejich účasti městské rady nesměly zasedat. Rychtář dohlížel na to, aby se jednání rady konala pravidelně a její rozhodnutí nebyla proti vrchnosti a církvi. V tomto roce Lanšperk i Lanškroun uznaly Liechtensteiny za svou vrchnost, přísahaly jim věrnost, ale jaksí opomněly druhou podmínku majitelů panství (i krále), srovnat se s katolickou vírou

Kníže Maxmilián, který majetek spravoval za nezletilého synovce **Karla Eusebia** (1611-1684), jim podmínku katolické víry připomínal a dával jim rady, na které školy mají měšťané posílat své děti. Městské rady mu vždy za rady poděkovaly a slíbily, že je zvažují, ale nikdy se jimi neřídily. Přesto vrchnost nikdy nepřikročila k žádným trestům a už vůbec ne k fyzickým. Vždy to skončilo u více či méně příjemných dopisů.

Je třeba připomenout, že stavba nového lichtenštejnského zámku u Lanškrouna a řady kostelů a kaplí na obou panstvích (placených knížecí pokladnou), značně zvýšily uměleckou kvalitu i dalších veřejných a soukromých staveb. Zde připomeňme slova knížete Karla Eusebia: „*Bohatství člověka nepotěší ale starostí také neumenší.*“

Patroni kostela a regionu

Z dalších vládnoucích knížat rodu připomeňme polního maršála **Josefa Václava z Liechtensteinu** (1696-1772). Ten dal na Ústecku postavit řadu kostelů. Za doby jeho vlády v regionu velmi pozitivně pracoval arcibiskupský vikář **Jan Leopold Mosbender** (1693-1776), kterého si kníže vybral v roce 1728. Když hledal nového faráře (později povýšen na vikáře) měl několik podmínek, měl to být člověk vzdělaný, hodný a měl hovořit německy i česky, protože Ústí nad Orlicí bylo české město. S pomocí knížete pak vybudoval novou rozsáhlou faru, a především v letech 1770-1776 nový kostel Nanebevzetí Panny Marie.

Mosbender přesvědčil knížete Josefa Václava, aby kostel postavil velký, větší, než město potřebovalo, protože Ústí nad Orlicí se podle něj rozšíří díky rozvoji obchodu a tkalcovství. Mosbendera podporoval i další vládnoucí kníže **František Josef I.** (1726-1781).



Erb Liechtensteinů na průčelí kostela Nanebevzetí Panny Marie v Ústí nad Orlicí

Fotografie: Turistickélisty.cz

V roce 1795 město Ústí nad Orlicí získalo souhlas knížete **Aloise I.** (1759-1805) vyvázat se ze závislosti na vrchnosti a stát se tzv. municipálním městem a současně byli jeho obyvatelé zbaveni roboty. Liechtensteinům zůstala patronátní práva ke kostelům (patronátní úřad sídlil v Lanškrouně, každoročně kontroloval finance farních úřadů, technický stav budov apod., existoval do roku 1919).

Mgr. Věra Sekotová v závěru své přednášky připomněla nejen vzornou správu všech panství Liechtensteinů, ale také jejich podporu kultury a finanční podporu vzdělání, když např. posílali na své náklady nadané děti svých poddaných a zaměstnanců na studia.

Dokonalost jejich správy lesů byla založena na odbornících pracujících v lesní zařizovací kancelář v Olomouci. Po roce 1945 ji stát změnil na Ústav pro hospodářské využívání lesů, který existuje dodnes a staví tak na staleté tradici a znalostech lesníků Liechtensteinů.

Celá přednáška je ke shlédnutí zde: <https://vufind.knihovna-uo.cz/vufind/Record/76476>

O autorce

Autorka přednášky z roku 2012 Mgr. Věra Sekotová (1935-2017) se narodila v Ústí nad orlicí. Vystudovala střední školu, ale komunistický režim ji nedovolil studovat na vysoké škole. Proto několik let pracovala jako prodavačka státního podniku Potravin, než jí bylo povoleno studovat archivnictví. Pracovala pak řadu let ve Státním oblastním archivu v Zámrsku, po vzniku jeho pobočky v Ústí nad Orlicí se stala jeho dlouholetou ředitelkou. Napsala řadu odborných článků a několik knih týkajících se regionální historie.

Výtah z přednášky a doplnění letopočtů: Ing. Pavel Juřík, 19. května 2020